

Mál nr. 177/2024**Nafn málskotsaðila (M)****Nafn varnaraðila (V)****Heiti vátryggingar: Starfsábyrgðartrygging lögmanns.****Vátryggingartaki (X)****Skaðabótaábyrgð.****Gögn.**

1. Málskot móttakið 10. maí 2024 ásamt fylgiskjöllum.
2. Bréf V dags. 10. júní 2024 ásamt fylgiskjöllum.

Málsatvik.

Í málskoti kemur fram að M hafi leitað til lögmannsstofu X í tengslum við skilnað M og Y. Hinn 21. janúar 2019 hafi M og Y gert með sér kaupmála sem hafi verið færður í kaupmálabók hinn 24. janúar 2019. Degi síðar hafi Y slitið samvistum þeirra. Við fjárskipti hafi komið í ljós að dagana fyrir viðmiðunardag skiptanna, sem hafi verið 1. febrúar 2019, hafi Y afsalað bifreiðinni A og motorhjólínu B til sonar síns Z. Með úrskurði héraðsdóms 9. apríl sama ár hafi bú M og Y verið tekið til opinberra skipta og skiptastjóri skipaður. Hafi aðilar náð samkomulagi um skipti á hjúskapareignum að undanskildum A og B. Ágreiningi um þær eignir hafi verið vísað til héraðsdóms. Á því stigi hefði M með réttu átt að gera endurgjaldskröfu á grundvelli 2. mgr. 107. gr. hjúskaparlaga nr. 31/1993 vegna ökutækjanna A og B sem Y hafi afsalað til Z án endurgjalds. Hafi X hins vegar staðið rangt að kröfugerð í málinu og í stað slíkrar kröfu hafi verið gerð krafa um ógildingu kaupmálans. Hafi héraðsdómur, með úrskurði dags. 5. ágúst 2021 í máli Q-21/2021, hafnað ógildingarkröfunni og A og B því ekki komið til skipta. Verðmat umræddra ökutækja hafi samtals numið sex milljónum kr. Sé því ljóst að M hafi orðið af þremur milljónum við skiptin vegna rangrar kröfugerðar X. Ákvæði 4. mgr. 107. gr. hjúskaparlaga komi þá í veg fyrir að hægt sé að hafa uppi endurgjaldskröfu eftir að skiptum er lokið. Hafi núverandi lögmaður M þó gert kröfu á hendur Y og Z á grundvelli þess að um óréttmæta auðgun hefði verið að ræða. Þeirri kröfu hafi að endingu verið vísað frá héraðsdómi með úrskurði í máli E-456/2023 á grundvelli þess að ágreiningur milli aðila við opinber fjárslit milli hjóna yrði ekki lagður fyrir dóm á annan hátt en eftir ákvæðum laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o.fl. Hafi þá orðið endanlega ljóst að M yrði af þeim fjármunum sem um ræddi. Er því gerð krafa um bætur úr starfsábyrgðartryggingu X hjá V enda hafi X ekki gætt hagsmuna M sem skyldi og sýnt af sér vanrækslu í starfi. Er gerð krafa um bætur vegna þess að A og B hafi ekki komið til skipta, vegna þóknunar sem M hafi greitt X, vegna þóknunar sem M hafi greitt núverandi lögmanni og vegna tildæmds málskostnaðar.

Í bréfi V er tekið fram að málarekstur í máli Q-21/2021 hafi aðeins að litlu leyti varðað afsal Y á ökutækjunum A og B. Hann hafi fyrst og fremst snúist um það hvort umræddur kaupmáli skyldi ógiltur en rétturinn hafi ekki fallist á þá kröfu M. Í málinu hafi einnig verið gerð krafa um að A og B yrðu látnir falla undir skiptin. Hafi dómurinn hafnað þeirri kröfu með vísan til þess að gengið hefði verið frá eigendaskiptum fyrir viðmiðunardag skipta. Þá hafi dómurinn talið sig skorta heimild til að leysa úr ágreiningi um eignarhald þriðja manns, þ.e. Z, í ágreiningsmáli um opinber fjárskipti milli hjóna. Þá hafi komið fram í niðurstöðu dómsins að M hefði getað látið reyna á endurgjaldskröfu á grundvelli 107. gr. hjúskaparlaga að því marki sem eigendaskiptin fölu í sér örlætisgjörning af hálfu Y. Í umsögn X um málið komi fram að ekki hafi verið gerð endurgjaldskrafa þar sem bifreiðin sem um ræði hafi verið sögð illa farin og þá hafi hún verið staðsett austur á fjörðum og því ekki hægt að skoða hana. Árétti X þá að verðmat það sem M byggði á sé víðs fjarri hugsanlegu tjóni. Verði umsögn X ekki skilin öðru vísi en svo að á umræddum tíma hafi ekki þótt tilefni til að gera sérstaka endurgjaldskröfu og bendi ekkert í gögnum málsins sérstaklega til þess að sú ákvörðun hafi verið röng eða tekin gegn vilja M. Verði því ekki litið svo á að um saknæm mistök af hálfu X hafi verið að ræða. Þá sé ekki sannað að Y hafi afsalað sér ökutækjunum í því skyn að koma þeim undan skiptum, enda hafi hún borið fyrir dómi að A hafi verið seld Z til uppgjörs á skuld Y við hann. Ekkert bendi til annars en að hún hafi haft fulla heimild til þeirrar ráðstöfunar og að eðlilegt endurgjald hafi komið fyrir. Þá hafi hún gefið Z bifhjólið B. Jafnvel þó hún hafi þannig gefið honum einhverja fjármuni verði ekki séð að um verulega fjárhæð, eins og 107. gr. hjúskaparlaga áskilji, hafi verið að ræða, enda

virðist verðmæti ökutækjanna hafa verið óverulegt. Verði því einnig að teljast ósannað og í raun útilokað að niðurstaða endurkröfumáls hefði orðið M í vil. Er það þá afstaða V að eðlilegt hafi verið að láta reyna á ógildingu kaupmála og að þó niðurstaðan í Q-21/2021 hafi verið M í óhag verði það ekki rakið til mistaka X. Þá liggi fyrir að málareksturinn sem slíkur verði ekki rakinn til mistaka enda hafi verið lagt í hann að yfirlögðu ráði og í samráði við M. Hvað varðar kröfu M um bætur vegna þeirrar þóknunar sem hann hafi greitt núverandi lögmanni er það mat V að málarekstur í E-456/2023 hafi bersýnilega verið óþarfur enda hafi verið ljóst af málsmeðferðarreglum hjúskaparlaga að hann hefði aldrei getað borið árangur og hafi frávísun verið fyrirsjáanleg. Samandregið telji V því ósannað að X hafi sýnt af sér saknæma háttsemi í störfum sínum og þess utan sé ósannað að M hafi orðið fyrir tjóni sem rakið verði til starfa X.

Álit.

Sönnunarbyrði þess að M hafi orðið fyrir tjóni og að tjón hans verði rakið til athafna eða athafnaleysis X hvílir samkvæmt almennum sönnunarreglum skaðabótaréttar á M og er slík sönnun forsenda þess að bótaskylda úr starfsábyrgðartryggingu X sé fyrir hendi.

Í máli Q-21/2021 gerði X þær kröfur fyrir hönd M að kaupmáli aðila yrði dæmdur ógildur. Umræddur kaupmáli kvað m.a. annars á um að tiltekin fasteign sem M taldi að verðmæti 80 milljónar kr., skyldi vera séreign Y. Verður að líta svo á að það hafi verið meginefni ágreinings aðila. Einnig var þess krafist að ökutækin A og B kæmu til skipta. Var þeirri kröfu hafnað með vísan til þess að Z væri lögformlegur eigandi A og B og ekki yrði leyst úr ágreiningi um eignarhald hans í máli sem varði opinber fjárskipti hjóna. Þá var þess getið að M hefði getað látið reyna á endurgjaldskröfu en það hefði ekki verið gert.

M byggir á því að það hafi verið saknæm mistök af hálfu X að láta ekki reyna á endurgjaldskröfu skv. 2. mgr. 107. gr. hjúskaparlaga og að allt það tjón sem hann krefst bóta vegna megi rekja til þeirra mistaka. 2. mgr. 107. gr. er svohljóðandi: *Nú hefur annað hjóna rýrt hjúskapareign sína eða sameign hjóna með því að misbeita ráðum yfir hjúskapareigninni eða með öðru óhæfilegu atferli og slíkt hefur leitt til verulegrar skerðingar á fjárhlut þeim sem hitt hjóna á tilkall til og getur þá hitt hjóna eða dánarbúi þess krafist endurgjalds af hjúskapareign beggja þegar skipti fara fram.* Af orðalagi ákvæðisins er ljóst að svo endurgjald komi til álita á grundvelli þess þurfi tvö meginaskilyrði að vera uppfyllt, þ.e. annars vegar að um misbeitingu eða annað óhæfilegt atferli hafi verið að ræða og hins vegar að rýrnun hjúskapar- eða séreignar hafi leitt til verulegrar skerðingar á hlut hins. Hugtakið verulegt er þá háð nokkru mati og ekki virðist til að dreifa dómafordæmum er veiti skýrar leiðbeiningar um það hvenær hlutfall skerðingar telst verulegt. Í dómi Hæstaréttar í máli 483/2002 segir þó um þetta tiltekna atriði: *...hefur ráðstöfunin sem hér um ræðir numið um það bil 15% af heildareignum aðilanna. Í ljósi þessa og umfangs þeirra eigna er til skipta koma verður ekki fallist á með sóknaraðila að ráðstöfunin hafi leitt til verulegrar skerðingar á fjárhlut hennar.* Af atvikalýsingu í máli Q-21/2021 verður ráðið að eignir sem komið hafi til skipta hafi verið að verðmati um 40 milljónir kr., og samkvæmt mati M á verðmæti A og B hafi það numið 15% þeirrar fjárhæðar.

Í málskoti kemur fram að verðmat A og B hafi numið sex milljónum kr. á viðmiðunardegi skipta. Engin frekari gögn liggja frammi til stuðnings því mati. Fyrir rétti bar Y að A hafi verið afsalað til Z til lúkningar skuldar að fjárhæð þrjár milljónir kr., en engin gögn virðast heldur hafa legið fyrir því til stuðnings. Í yfirlýsingu X er vísað til þess að A hafi verið sögð illa farin og að ekki hafi verið unnt að skoða hana og því hafi verið ákveðið að gera ekki endurgjaldskröfu. Fyrir liggur að bifreiðin A var nýskráð í mars 2007 og var því tólf ára á viðmiðunardegi skipta, þá voru númer hennar innlögð í desember 2023. Af eigendaferli í ökutækjaskrá má þá ráða að Y hafi fest kaup á bifreiðinni um einu og hálfu ári fyrir viðmiðunardag skipta en ekkert liggur fyrir um kaupverð hennar þá eða ástand. Verður því að teljast óupplýst hvert verðmæti A hafi verið við skiptin. Bifhjólið B var nýskráð á árinu 2004 og númer þess lögð inn í júní 2013. Fyrir liggur að Y keypti B á sama tíma og A en engin frekari gögn liggja fyrir um kaupverð þess eða ástand. Er því ósannað hvert verðmæti A og B hafi verið á viðmiðunardegi skipta og liggur ekkert fyrir um að verðmat þeirra hafi legið fyrir á þeim tíma.

Verður samkvæmt öllu framangreindu að telja ósannað að það skilyrði endurgjaldskröfu að um verulega skerðingu hafi verið að ræða hafi verið uppfyllt. Er því ekki sýnt fram á að X hafi sýnt af sér saknæmt athafnaleysi með því að gera ekki endurgjaldskröfu á grundvelli 2. mgr. 107. gr. hjúskaparlaga. Að fenginni þeirri niðurstöðu eru ekki efni til að fjalla frekar um kröfugerð M.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á bótum úr starfsábyrgðartryggingu lögmanns X hjá V.

Reykjavík, 3. september 2024.
rafræn undirskrift

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir